

vergadering **C184**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 22 maart 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese goedkeuring van de uitkoopregeling voor varkensboeren – 1870 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese goedkeuring van vogelgriepvaccinatie – 1914 (2022-2023)	7
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het doctoraat over bodemverdichting dat door het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek en de Universiteit Gent wordt ondersteund – 1937 (2022-2023)	11

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese goedkeuring van de uitkoopregeling voor varkensboeren – 1870 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister van Omgeving Zuhair Demir werkte een uitkoopregeling uit voor de varkenssector. Drie maanden geleden had de Europese Commissie vragen bij de uitbetalingsvoorwaarden van de uitkoopregeling voor varkensbedrijven, maar ondertussen heeft Europa deze uitkoopregeling goedgekeurd. Er wordt 200 miljoen euro hiervoor voorzien. Die wordt niet beschouwd als onrechtmatige staatsteun aan de sector, en dat is denk ik goed nieuws.

Ondanks de prijsstijgingen van de voorbije weken voor varkens, zal de goedkeuring toch een opluchting zijn voor de sector. Tot negenhonderd varkensbedrijven in Vlaanderen zouden van de uitkoopregeling gebruik kunnen maken. De Vlaamse Regering wil tegen 2030 de varkensstapel met 30 procent reduceren. Deze regeling zou dus een stap in de goede richting kunnen betekenen.

De prijzen die de boeren krijgen voor hun varkens bij de uitkoopregeling zijn meer dan billijk. We bieden de boeren die willen stoppen nu de kans om dit te doen aan gunstige voorwaarden en geven de resterende boeren een toekomstperspectief. Ook Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat waren eerder op dat vlak al tevreden partners.

Minister Brouns, u bent niet de bevoegde minister voor de uitkoopregeling, maar u bent natuurlijk wel de bevoegde minister voor Landbouw, en ik ben dus zeer benieuwd naar uw visie op de regeling en de verdere uitrol.

Ik heb voor u dan ook de volgende vragen. Bent u tevreden over de Europese goedkeuring en zult u de uitkoopregeling verder verdedigen? Kunt u meer toelichting geven bij de verdere uitrol van de uitkoopregeling en hoe zult u de sector informeren? Want dat is natuurlijk wel een belangrijke bevoegdheid van u als minister. Denkt u dat er voldoende varkensboeren gebruik zullen maken van de uitkoopregeling?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega. Het spreekt voor zich dat ik de Europese goedkeuring toejuich. We herinneren ons hier nog allemaal de bewuste commissie waarin de belangenorganisaties zelf een voorstel kwamen doen voor een warme sanering. In principe, als je de landbouwsector een heel warm hart toedraagt, ben je nooit echt tevreden met opkoopregelingen, maar ik denk dat het draagvlak voor de opkoopregeling er wel is, ook vanuit de sector zelf. Ik heb deze regeling als initiële mede-initiatiefnemer ook altijd ondersteund. Voor de verdere details en uitrol van de regeling moeten we verwijzen naar de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Zoals u weet zal de VLM dat verder opnemen onder de bevoegdheid van collega Demir.

Ik ben me bewust van de sterk verbeterde conjunctuur op dit ogenblik. Dat is een realiteit, onder andere door de situatie in Spanje. We hebben vandaag zeer hoge bigprijzen, tot 100 euro, laat ik mij vertellen. De verbeterde conjunctuur in de varkenssector zal mogelijk een zekere twijfel meebrengen over het al dan niet instappen in zo'n regeling. Dat is de komende tijd wat afwachten. U weet dat er een vooraankondiging is geweest van de opkoopregeling. De mails daarvoor zijn uitgestuurd. Daarbovenop is het jammer dat, onder druk van de Europese

Commissie, de vergoedingen per zeug, big of vleesvarken, sterk zullen afnemen vanaf dat de stal ouder is dan dertig jaar. De bedragen zijn dezelfde voor alle stallen tot dertig jaar, en van dertig tot veertig jaar nemen die eigenlijk ieder jaar af, om dan ongeveer te eindigen op één derde van het initiële bedrag.

Met deze regeling beoogden we net om voornamelijk oudere stallen, dus die niet-AEA-stallen (ammoniakemissiearm), uit bedrijf te nemen, omdat op het vlak van ammoniakuitstoot, maar ook op vlak van dierenwelzijn, dat net de stallen zijn die het best uit productie gehaald worden. Doordat de bedragen bij die oudere stallen zo sterk dalen, in combinatie met de markttendensen die gunstig waren de voorbije maanden, zal dit mogelijk een effect hebben op de deelnamegraad. Maar daar houd ik dus een slag om de arm. We zullen zien wat de komende weken zullen betekenen voor het aantal intekenaars. U hebt er terecht op gewezen. Ik denk dat het om ongeveer negenhonderd bedrijven gaat die potentieel in aanmerking komen, die dus boven de 0,5 procent impactscore zitten.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. De varkenssector gaat al jaren van crisis naar crisis, te meer omdat we veel meer varkensvlees produceren dan we zelf consumeren, en dus in grotere mate afhankelijk zijn van de buitenlandse markt. Die buitenlandse markt is erg onstabiel door, onder andere, de varkenspest. De prijzen zijn de laatste weken misschien wel gunstig, maar laten we ons daar ook niet op miskijken. De prijzen zijn gunstig, maar de gigantische putten die in het verleden geslagen zijn, zijn daarmee absoluut niet gevuld. De situatie in veel bedrijven is vandaag de dag nog steeds moeilijk, ondanks die stijgende prijzen.

Met die uitkoopregeling kunnen we dus varkensboeren een vrijwillige stopzetting aanbieden, en ze ook de kans geven op een uitweg, en tegelijkertijd de varkensstapel verder afbouwen. Het doel is die 30 procent vermindering. Ongeveer negenhonderd bedrijven zouden daarvoor in aanmerking komen. Of we in de buurt zullen komen van die 30 procent, of we dat zullen halen, is natuurlijk nog af te wachten. Maar het aantal moet hoog genoeg zijn om een significante impact te hebben.

Vandaar is de inzet op informatie naar de sector enorm belangrijk. Er leeft heel wat foute informatie. Veel bedrijven hebben nog geen informatie. Ik wilde daar toch nog eens een beroep doen op uw bevoegdheid en op uw contacten met, onder andere, Boerenbond, die nu natuurlijk iets kunnen betekenen om de juiste informatie op het terrein te krijgen bij de varkensboeren. Dat is denk ik heel erg belangrijk.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): De collega heeft het hier over een uitkoopregeling van plusminus negenhonderd bedrijven. Ten eerste: is geweten of negenhonderd bedrijven via die uitkoopregeling stoppen? Want ik had van minister Demir begrepen dat ze dan ook de stallen en alles moeten afbreken. Ze mogen dus ook niet meer opnieuw beginnen. Wat geeft dat als resultaat? Ik bedoel: men weet wellicht op voorhand ongeveer, of men zal toch wel een berekening gemaakt hebben, wat het resultaat is van die uitkoop en stop van ongeveer negenhonderd bedrijven. Men heeft het ook regelmatig over de leegloop van dat stikstofbad. Is er een percentage bekend van hoe die leegloop in de varkenssector zal verlopen, of wat er dan overblijft?

Ten tweede: is er ook al een inschatting van innovatieve maatregelen die men in de varkenshouderij kan doen? Want niet alleen zouden die negenhonderd dan stoppen, maar bij die 60 of 70 procent die blijven, moeten we ook kijken waar we

stikstofvermindering kunnen krijgen. Wat moeten we daar doen om de uitstoot te verminderen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u, collega Joosen, voor de vraag. Ik heb twee bijkomende vragen. Ten eerste over bedrijven die stoppen met een varkenshouderij. Is dat dan enkel stoppen, of is ook hier een omvorming naar een andere bedrijfsvoering mogelijk? Wordt daar ook begeleiding voor voorzien? Ik heb er al vaak op aangedrongen. We zullen heel veel van onze landbouwers moeten helpen om een eventuele nieuwe toekomst uit te bouwen die een andere richting uitgaat dan varkens, in dit geval.

Ten tweede: die drempel van 0,5 procent is daar nu. Ik ga ervan uit dat Europa de berekeningswijze rond stikstofuitstoot, zoals die door Vlaanderen wordt gehanteerd, aanvaardt, terwijl die in heel het stikstofakkoord door heel veel mensen in vraag wordt gesteld. Klopt die berekeningswijze wel? We hanteren nu die berekeningswijze, met een impactscore voor bedrijven van 0,5 procent. Met andere woorden: door dit toe te passen, zeggen we eigenlijk dat die berekeningswijze klopt, en dat die gebruikt kan worden om een bedrijf al dan niet toegang te geven tot die uitkoopregeling. Het is een beetje een juridische vraag, maar ik heb de vraag gesteld, vooral omdat uit de sector zelf wat vragen waren bij die drempel. Moeten we die drempel gebruiken?

Er zullen natuurlijk heel wat varkensboeren zijn die helemaal geen impactscore hebben – ik denk aan West-Vlaanderen – en die zouden willen stoppen, maar die via deze regeling niet kunnen stoppen omdat ze niet in aanmerking komen door die drempel. Ik vraag me dus af in hoeverre dat juridisch sluitend is, en in hoeverre we het risico lopen dat ook hier mensen zullen zeggen dat ze ook in aanmerking moeten komen, en die drempel in vraag zullen stellen.

Bart Dochy (cd&v): Minister, ik wil ook graag aansluiten op twee aspecten. Ten eerste: met betrekking tot de fiscaliteit. U had een akkoord gemaakt met uw federale collega voor de toepassing van de fiscale regeling. Maar we zijn natuurlijk een jaar verder, wat betekent dat het referentiejaar verandert. Mijn vraag is: geldt diezelfde regeling voor de eventuele nieuwe opkoopregeling, of het gebruikmaken van deze opkoopregeling, in 2023?

Twee: ik had begrepen – als ik het goed voorheb – dat in het verleden gezegd is dat we 200 miljoen euro voorzien voor een berekend budget op basis van die 0,5 procent impactscore. Dat zijn een 873 of negenhonderd bedrijven, afhankelijk van de schatting, want dat moet allemaal berekend worden. Ik had begrepen dat indien het budget niet opgebruikt zou zijn, er een verruiming zou komen van de opkoopregeling.

De vraag rond die 0,5 procent is inderdaad relevant, maar mijns inziens lijkt dat hier een indicatieve benadering, geen harde grens, omdat het eventueel doorbroken kan worden. Het is anders als je dat gebruikt voor een onteigening of een vergunningsaanvraag, dan als je instapt in een systeem waar vanuit Europa gewoon gevraagd wordt dat er een effect aangetoond wordt op het stikstofverhaal.

Bijkomend, en dan vooral in functie van het feit dat de bedragen gezakt zijn voor stallen vanaf de leeftijd van dertig jaar, betekent dat ook dat er waarschijnlijk meer budget zal zijn. De prijzen zijn beter, maar één zwaluw maakt de lente niet, zegt men dan. Er zijn inderdaad nog een aantal kritieke situaties. De vraag is, en dat moet dan individueel bekeken worden op elk bedrijf: is die opkoopregeling daar een oplossing voor die situaties? Maar dat is dan door landbouwers zelf te bekijken.

Maar in elk geval is mijn vraag, minister: is het niet zinvol om nu reeds – indicatief weliswaar – bij Europa af te toetsen in welke mate de aanpassing van de regeling er kan komen? Want we moeten er ons toch voor behoeden dat we opnieuw een jaar moeten discussiëren met Europa over een eventuele uitbreiding. De kans dat het budget niet opgebruikt is met de 0,5 procent-drempel is toch wel zeer groot. De vraag is dus: kunt u nu reeds bekijken om met Europa af te spreken om dat breder open te stellen, zodoende dat dat desgevallend kan aansluiten op hetgeen vandaag is uitgedokterd?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's, voor de bijkomende vragen. Aansluitend op de laatste vraag van collega Dochy, die ook aansluiting vindt bij die van collega Steenwegen: ik denk inderdaad dat het zo was en is dat die 0,5 procent indicatief is, dus dat er politiek over gesproken kan worden en er snel een overeenkomst gevonden kan worden om die los te laten. Op zich is dat een goede suggestie, collega, om er rekening mee te houden dat de huidige marktsituatie mogelijk een negatief effect – als ik het zo mag noemen – op die opkoopregeling kan hebben, en dat we moeten durven doorschakelen en de vraag stellen of die breed opengezet kan worden, los van die drempel die nu gebruikt wordt, die de link heeft met stikstof. Dat is inderdaad absoluut het geval.

Die omvorming, collega Steenwegen, is inderdaad nodig, maar kan ook gedeeltelijk zijn. Vandaag zijn er gemengde bedrijven die eventueel hun varkensstallen wegdoen maar de rest laten staan. Er kunnen uiteraard ook andere zaken in plaatsvinden. De emissies moeten weg. Daarover gaat het. Ik denk dat we daar ook duidelijk zijn.

De communicatie moet juist zijn, moet goed zijn, moet breed zijn. Ikzelf ga letterlijk en figuurlijk de boer op om het uit te leggen, en dit is daar een wezenlijk onderdeel van. Als je vandaag gaat spreken met landbouwers, breed in de sector, dan komt die vraag over die opkoopregeling telkens terug. Wij informeren de landbouwsector zoals ik dat nu hier ook doe.

Op de vrijdagavond dat de mail is uitgestuurd, heb ik ook al meteen contact opgenomen met de VLM om aan te geven dat er helaas een fout in zat. Diegenen die het gevolgd hebben, weten dat die mails binnenkwamen bij boeren zonder dat die link werkte, bijvoorbeeld. Dat was natuurlijk niet direct een goed signaal. Maar goed, dat is inmiddels rechtgezet. Ik denk dat die communicatie heel juist moet zitten, en dat we een antwoord moeten bieden op alle vragen. Dat spreekt voor zich.

Ik geef altijd mee aan de Vlaming, wat die verhouding betreft tussen het produceren en het consumeren ... Ik denk dat u perfect weet hoeveel wij van een varken opeten in Vlaanderen. Weet u hoeveel procent? Een quizvraag tussendoor. Mevrouw Joosen, weet u dat? Neen? 30 procent. Dus de Vlaming eet maar 30 procent van het varken op. Dat is heel weinig. In verhouding vind ik dat weinig. Natuurlijk zal hij die 70 procent niet in de vuilnisbak gooien. Dat is een stuk van het antwoord op het grotere aantal dan we zelf kunnen consumeren.

Collega Pieters, als u spreekt over die negenhonderd bedrijven – ik denk dat het er achthonderd en in de zeventig zijn – is dat het potentieel op basis van die 0,5 procent. De vraag is inderdaad hoeveel daar uiteindelijk op zullen intekenen. Ik denk dat de individuele bedrijfssituatie en de leeftijd onder andere een rol zullen spelen om uiteindelijk de keuze te maken om al dan niet in te stappen. Ook daar is het antwoord weer dat een afbraak er niet toe kan leiden dat er nieuwe emissies zijn.

Ik denk dat innovatie de boodschap is. We moeten voortdurend de landbouw meenemen in die verdere verduurzaming, in die investering in de beste beschikbare

technieken, in die AEA-stalsystemen die voortdurend geoptimaliseerd worden. Je kent het systeem van de luchtwassers. Dat begon met 50 procent, maar ik denk dat er vandaag al mogelijkheden zijn die gaan tot 90 procent, en ik denk dat het een kwestie van tijd is vooraleer je alle gesloten stallen kunt concipiëren op basis van een stikstofneutraal systeem. Ik denk dat dat de toekomst zal zijn.

Tot daar, collega's. We kijken inderdaad samen uit naar de impact van deze opkoopregeling. Ik denk dat we samen de boodschap goed willen duiden, om goed uit te leggen wat de consequenties of de gevolgen zijn. En om af te ronden met de suggestie van collega Dochy, denk ik dat we voorbereid moeten zijn op een mogelijke verbreding van deze opkoopregeling, die dan inderdaad betekent dat we de drempel die nu ingebouwd is, met 0,5 impactscore, moeten durven loslaten.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik denk – of ik hoop in ieder geval – dat niemand tegen export is. Maar die percentages van export zijn vandaag dermate hoog dat de sector daar afhankelijk van is. De buitenlandse markt is een heel onstabiele markt, ook door varkenspest. Ik denk dat we dat ook niet mogen vergeten of ontkennen.

Laat ons ons ook niet miskijken – maar dat is gelukkig ook door meerdere sprekers gezegd – op de huidige hogere prijzen. De putten die geslagen zijn, zijn nog diep, en op veel bedrijven is de situatie vandaag nog heel precair.

Ik ben ook blij dat het element van de omzettingen daarjuist in het debat naar voren gekomen is. Ook daar denk ik dat we een rol te vervullen hebben, om bedrijven te informeren over de mogelijkheden die er daar op dat vlak zijn.

En dan nog even naar collega Pieters: het is de eerste keer dat ik het Vlaams Belang hoor zeggen dat ze stikstof wensen te reduceren. Dat is misschien ook een positief effect van mijn vraag vandaag.

De voorzitter: Het is niet gebruikelijk, maar het is misschien persoonlijk fijn, collega Pieters.

De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik wil het misschien toch even verduidelijken. Stikstof is natuurlijk nodig. Alleen wat teveel is, is teveel. Het is een uitspraak van andere partijen dat het bad moet leeglopen. Dus ik confronteer de minister met die uitspraak. Meer moet je daar niet achter zoeken.

De voorzitter: Daarmee is de context gegeven.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de Europese goedkeuring van vogelgriepvaccinatie – 1914 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): De vogelgriep blijft om zich heen grijpen. Vorig jaar werden op elf pluimveebedrijven, bij zeven vogelhandelaars en tien hobbyhouders en op één dierenpark besmettingen met het hoogpathogene H5-virus vastgesteld. En ook dit jaar gaat de miserie voor pluimveehouders verder met besmettingen op pluimveebedrijven in Aalst, Wervik en Tongeren en bij acht hobbyhouders. De

ziekte blijft een grote impact hebben op onze Vlaamse pluimveehouders en dus ook op onze Vlaamse export.

Europa beleeft dan ook het zwaarste seizoen van vogelgriep ooit. Voor het eerst is er ook geen sprake meer van besmettingsgolven maar is het virus continu aanwezig. Eurocommissaris voor Gezondheid en Voedselveiligheid Stella Kyriakides verklaarde dat de strijd tegen vogelgriep bovenaan op haar prioriteitenlijst staat. Europa keurde alvast de mogelijkheid om pluimvee te vaccineren goed, en dat met ingang vanaf 12 maart. Minpunt is wel dat er momenteel nog geen vaccin op de markt is dat toegelaten is.

Op mijn schriftelijke vraag van 18 oktober 2022 bevestigde u alvast dat preventieve vaccinatie een zinvolle aanvulling zal zijn op de bioveiligheidsmaatregelen die genomen moeten worden om insleep en verspreiding van vogelgriep tegen te gaan.

Minister, ik heb voor u dan ook volgende vragen. Wat is de huidige impact van de vogelgriep op onze Vlaamse export, binnen en buiten Europa? Bent u nog steeds voorstander van preventief vaccineren? Zo ja, hoe zult u dit, eventueel in overleg met het federale niveau, in de praktijk aanpakken? Ziet u, naast het ontbreken van een toegelaten vaccin, momenteel nog bijkomende belemmeringen om preventief vaccineren in Vlaanderen uit te rollen? Is het probleem van vogelgriep en de mogelijkheid van vaccineren aan bod gekomen op de Europese landbouwrapad van 20 maart 2023? Zo ja, welke informatie kunt u ons daar nog bijkomend over geven?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Zowel de Belgische uitvoer van pluimveevlees als de uitvoer van eieren en eiprodukten vertonen, op basis van de Belgische handelscijfers, voor 2022 een dalende trend in vergelijking met de voorgaande jaren. Voor de periode januari tot en met november 2022 vergeleken met dezelfde periode in 2021, is er zo'n 14 procent minder pluimveevlees uitgevoerd en 11 procent minder consumptie-eieren en eiprodukten. We zien daar, als we kijken naar de zelfvoorzieningsgraad van eieren, dat die vandaag zeer nipt is. Als we dan specifiek kijken naar het volume dat richting landen buiten de EU werd uitgevoerd, dan zien we voorlopig een daling van 31 procent voor pluimveevlees en 4 procent voor consumptie-eieren en eiprodukten.

Die daling is deels te verklaren door de exportembargo's ten gevolge van vogelgriep die landen van buiten de EU instellen na het uitbreken van hoogpathogene vogelgriep in ons land en het bijhorende verlies van de OIE-vrije status, dat is de vrije status op het niveau van de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE).

Op dit moment zijn er handelsbeperkingen ingesteld door verschillende landen buiten de EU voor een of meerdere pluimveeproducten zoals broedeieren, pluimveevlees en consumptie-eieren. Een aantal van deze landen aanvaardt het principe van regionalisatie zoals Hongkong, Taiwan en Mexico. Andere landen zoals de Filipijnen, Thailand en Singapore hebben een embargo ingesteld voor het gehele Belgische grondgebied. En dan hebben we natuurlijk ook nog Zuid-Afrika, dat al sinds 2017 een volledig embargo heeft ingesteld.

De daling in de uitvoer is echter ook te verklaren door de hogere vraag op onze eigen markt. Door de vele uitbraken van vogelgriep in Europese lidstaten, maar ook in andere werelddelen, is het aanbod aan pluimveevlees en eieren momenteel lager dan gebruikelijk. Ook de Oekraïne-crisis met de hoge grondstoffen prijzen heeft voor een daling van de productie gezorgd. Dit heeft tot gevolg dat producten die initieel voor export bestemd waren maar nu niet uitgevoerd mogen worden,

ook op de binnenlandse markt hun weg kunnen vinden zonder die binnenlandse markt extra onder druk te zetten.

De vraag is dus voldoende hoog om de weggevalen export op te vangen. In tijden van inflatie grijpt de consument namelijk gemakkelijker terug naar goedkopere dierlijke eiwitbronnen, en pluimveevlees en eieren zijn, ondanks de prijsstijgingen van de afgelopen maanden, nog altijd relatief goedkope producten. Door die hogere vraag zijn er dus minder producten beschikbaar voor uitvoer.

De prijsstijgingen in België, maar ook in de gehele Europese Unie, hebben tenslotte ook een remmende invloed op de uitvoer, omdat hogere prijzen onze uitvoer minder concurrentieel maken op de wereldmarkt.

Ik ben nog steeds een voorstander van preventief vaccineren als aanvulling op alle reeds bestaande bioveiligheidsmaatregelen die tot doel hebben om insleep en verdere verspreiding tegen te gaan. Vaccineren als alleenstaande tool zal echter niet de oplossing zijn voor de huidige epidemie of epidemieën in het algemeen, aangezien vaccins specifiek zijn en het niet altijd eenvoudig is om voorafgaand in te schatten welke variant er zal circuleren. Bioveiligheid zal steeds belangrijk blijven.

De uitwerking van een vaccinatiebeleid valt onder de federale bevoegdheid van dierengezondheid. Op dit moment is er overleg met de pluimveesector, binnen de werkgroep pluimvee van het Sanitair Fonds, over de mogelijke aanpak van vaccinatie in België.

Dan was er uw vraag over het ontbreken van een toegelaten vaccin. Uiteraard is het eerst en vooral wachten op een commercieel beschikbaar vaccin. Maar daarnaast moeten we er ook rekening mee houden dat de mogelijkheid die de Europese Commissie heeft gecreëerd om sinds 12 maart laatsleden te vaccineren tegen vogelgriep geen carte blanche is voor de lidstaten en de pluimveesector. Er worden namelijk belangrijke voorwaarden opgelegd om te mogen vaccineren, zodat besmettingen met hoogpathogene vogelgriep niet onder de radar blijven. Zo is vervoer van gevaccineerd pluimvee enkel en alleen mogelijk als er om de dertig dagen testen worden uitgevoerd die aantonen dat het pluimvee niet besmet is met het virus. Wekelijks moeten er ook virologische testen worden uitgevoerd op gestorven dieren. Kortom, er wordt een stevig bewakingsprogramma gevraagd als randvoorwaarde voor de mogelijkheid om te vaccineren.

Een andere belemmering is uiteraard ook de mogelijke weigering van derde landen om gevaccineerd pluimvee en hun producten in te voeren. Deze kwestie vereist nog verdere onderhandelingen met deze landen om handelsbelemmeringen te voorkomen.

Tot slot, collega: de bezorgdheid over de vogelgriep en de gevolgen daarvan komen wel met regelmaat aan bod tijdens contacten tussen de Europese landbouwministers. De specifieke casus van het vaccin is echter begin deze week niet besproken op de landbouwrap.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank voor het uitgebreid antwoord, minister. Vorige week hadden we hier een korte gedachtewisseling over de dollekoeienziekte, vandaag over vogelgriep. Maar ik denk dat de problematiek van vogelgriep toch wel van een heel andere orde is. Die fase van waakzaamheid zijn we voor vogelgriep al lang voorbij. Het is ondertussen iets dat permanent aanwezig is. Voorheen hadden we vogelgriepvrije periodes, en die zijn er nu niet meer. Dus ik denk dat het een absolute prioriteit is om dat goed op te volgen voor onze sector.

Ook pluimvee is een markt die sterk afhankelijk is van export. We produceren ruim meer gevogelte dan we zelf eten, twee maal meer. Het is dus ook niet evident om daar op korte termijn te gaan schakelen, zeker niet voor bedrijven die bijvoorbeeld gericht zijn op een bepaalde markt, en die bij een probleem moeten schakelen en dan overstappen naar een andere markt. Dat is in de praktijk toch niet zo evident. We spreken vaak van betere prijzen en een betere markt, maar laat ons ook hier niet op miskijken. Dat kan ook een tijdelijke situatie zijn. De voorzitter heeft het daarjuist gezegd: één zwaluw maakt de lente niet. Ik denk dat het een heel belangrijke problematiek is om op te volgen. Ik hoor u zeggen dat we daar in overleg zijn met de federale overheid.

De kanttekening wat betreft vaccinatie wil ik wel ondersteunen. Dat zal nadien natuurlijk nog bezorgdheden geven rond de landen waarin vaccinatie aan bod kan komen. Ik denk dat ook daar veel bezorgdheden zijn voor deze sector naar de toekomst toe.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik heb hierover in januari al eens een vraag gesteld. De laatste zestig jaar zijn 37 mutaties vastgesteld naar hoogpathogene vormen, want die moeten ons het meeste zorgen baren. 34 van die 37 mutaties zijn ontstaan in een intensief pluimveebedrijf. Er wordt vaak naar de wilde vogels verwezen, maar als het over hoogpathogene vormen gaat, is het vooral een probleem van intensieve pluimveehouderij. Dat is ook niet verwonderlijk. Er zijn 20 miljard kippen op deze wereld. Die zitten dicht op elkaar, met een hoog antibiotica-gebruik, zijn genetisch heel sterk gelijkend. Eigenlijk creëer je een omgeving waarin zo'n uitbraak heel snel om zich heen kan grijpen. Het risico op overgang naar de mens verhoogt ook omdat je steeds meer uitbraken krijgt. Collega Joosen heeft erop gewezen, en ik heb dat in januari ook al gezegd. Het is nu een continu probleem. Het gaat niet meer in golven, maar die vogelgriep is nu continu aanwezig.

Er is dus bezorgdheid bij een aantal virologen die ons waarschuwen voor een nieuwe pandemie. We hebben het vorige keer ook gehad over de mogelijkheid om preventief te vaccineren. Europa laat het nu toe, maar u zegt dat we nog heel wat drempels moeten nemen. Men zal dat heel strikt opvolgen, er zullen virologische tests gebeuren, enzovoort. We weten dat we hier met soorten zitten die heel sterk en snel muteren, dus die vaccins moeten constant aangepast worden. Jaarlijks heb je nieuwe vaccins nodig.

Ik wil de bezorgdheid die ik vorige keer geuit heb hier toch nog herhalen. U hebt gezegd dat we hier naar grotere stallen gaan, met luchtwassers op gesloten systemen die dat allemaal zullen oplossen. Ik kan u zeggen dat het niet opgelost zal zijn. We zullen dit soort problemen verergeren. We zullen de problemen verschuiven. Ik houd hier dus nog eens het pleidooi om na te denken over de sector. Hoe kan die zich organiseren om dit soort problemen, bedreigingen, bezorgdheden meer aan de wortel aan te pakken, eerder dan te denken dat we die via een technologische aanpak, die ook weer veel geld zal kosten en de prijs zal opdrijven, kunnen aanpakken?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik heb een enigszins gelijkaardige vraag. Als dat toch een vorm is die regelmatig terugkomt, als er een soort continuïteit in zit, dan kunnen we er ook niet meer op rekenen dat die vaccinatie goed blijft komen. Welke maatregelen worden dus genomen om dat in de toekomst te voorkomen? Is er bijvoorbeeld de mogelijkheid dat er minder antibiotica worden gegeven? We hebben in het verleden ook een ophokplicht gehad. Er is sprake van particulieren die met allerhande vogels te maken hebben, die iets grotere kippenrennen hebben.

Wordt daar rekening mee gehouden? Wordt ook aan hen de informatie verstrekt dat daar ook een net over moet worden gespannen en dergelijke meer?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, dank u wel. Collega Joosen, ik deel vanzelfsprekend de bezorgdheid die u hebt geuit, ook in de tweede ronde. We zullen dat inderdaad samen verder opvolgen. Collega Steenwegen, uw punt en bezorgdheid zijn mij bekend. U hebt die in het verleden ook al geuit. U verwees naar de intensieve bedrijven. Ik denk dat het altijd een en-enverhaal is. Het zal natuurlijk voor een stuk uit de sector komen. Het zal ook gaan over de wereld rondom ons, de wilde vogels. Ik vind het inderdaad belangrijk dat we proberen de weg van het preventief vaccineren verder te bewandelen. Wat staltechnieken betreft, ik geloof wél in innovatie. Ik geloof daar echt in. Er is dan niet noodzakelijk sprake van megastallen. Dat is niet wat ik zeg. Ik zeg dat we de performantie van stallen en stalsystemen zeker moeten kunnen verbeteren en optimaliseren in de toekomst. Wat dierenwelzijn betreft, dat is ook een zorg die wordt gedeeld. U ziet al bepaalde evoluties op dat vlak, ook in de pluimveesector, als je bijvoorbeeld naar Nederland kijkt. Dat is zeker een evolutie om te volgen.

Collega Pieters, voor virussen is men natuurlijk niet gebaat met antibiotica. Ik denk dat u dat weet. Regels voor particulieren, preventief, maar ook als het nodig is, op het moment van een uitbraak, dat is natuurlijk iets dat alle aandacht verdient. Die zullen er ook altijd zijn.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): We delen de bezorgdheden. Ik denk dat het dit werkjaar niet de laatste keer zal zijn dat we hier spreken over vogelgriep. Ik vrees daarvoor. Ik geloof wel in de mogelijkheden die een vaccinatie kan bieden, zij het dat dat een uitdaging is die de gehele sector samen moet aangaan. Daarbij zal ook het Europese verhaal erg belangrijk zijn. Ik denk echter dat zo'n verhaal ook heel snel evolueert.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het doctoraat over bodemverdichting dat door het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek en de Universiteit Gent wordt ondersteund – 1937 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, in heel Europa wordt het fenomeen van bodemverdichting beschouwd als een ernstige bedreiging voor de landbouwproductie. Ook bij ons zou ongeveer een derde van het akkerbouwareaal erdoor getroffen worden.

Een van de belangrijkste oorzaken is dat landbouwmachines doorheen de tijd veel zwaarder geworden zijn en ze vaak op verzwakte bodems rijden. Uit een recent doctoraatsonderzoek dat ondersteund werd door de Universiteit Gent (UGent) en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), bleek dat er bij boeren nog te weinig bewustzijn is rond bodemverdichting en de technieken die dat kunnen voorkomen en/of genezen, omdat de symptomen ervan vaak onzichtbaar zijn.

Het onderzoek zet uiteen dat er in de praktijk heel wat maatregelen mogelijk zijn om de bodemtoestand te verbeteren, zoals de timing van de oogst beter afstemmen op het weer, omdat natte bodems gevoeliger zijn voor verdichting; een lagere bandenspanning; diepwoelen; diepwortelaars. De onderzoekers benadrukken ook dat preventie veel effectiever is dan remediëren.

Dit doctoraat kaderde in het VLAIO-onderzoeksproject (Agentschap Innoveren en Ondernemen) 'Voorkomen en remediëren van bodemverdichting' en het is de bedoeling om de resultaten van het onderzoek zeer intensief te communiceren, in navolging van demodagen en veldproeven die hierrond reeds georganiseerd werden. ILVO heeft ondertussen ook de nodige initiatieven genomen om dit onderzoeksthema in verschillende Europese projecten mee te nemen, die onder andere onderzoeken of bodemverdichting op perceelsniveau gedetecteerd kan worden met dronetechnologie.

Hoe evalueert u de resultaten uit dit onderzoek? Wat zijn voor u de meest opvallende vaststellingen?

Hoe wilt u de problematiek van bodemverdichting in de toekomst nog meer onder de aandacht brengen bij landbouwers? Welke initiatieven plant u op basis van de onderzoeksresultaten uit het doctoraat?

Op welke manier zult u het voorkomen en remediëren van bodemverdichting verder stimuleren via de VLIF-steun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)? Kunt u toelichten hoe bepaalde maatregelen in het nieuwe GLB bijdragen aan het voorkomen of remediëren van bodemverdichting?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het project biedt concrete en toepasbare handvatten aan landbouwers om aan te slag te gaan om bodemverdichting te voorkomen en te remediëren. Ik noteer voornamelijk dat mechanische maatregelen in combinatie met diepwortelende gewassen het meest effectief zijn om te remediëren.

Er blijkt heel duidelijk dat een aantal preventieve maatregelen om de impact van bodemverdichting te verminderen, effectief kunnen zijn. Zo bleek het verlagen van de bandenspanning bij veldoperaties in het voorjaar te resulteren in een opbrengstverhoging van 5 tot 11 procent. Een lagere bandenspanning op het veld resulteerde eveneens in een lager brandstofverbruik van 10 tot 15 procent.

Uiteraard kwam de timing van veldwerkzaamheden als cruciale factor naar voren. Hierbij moet vooral rekening gehouden worden met het bodemvochtgehalte. Natte bodems zijn immers veel gevoeliger voor bodemverdichting. Zo werd een winst van 11 procent in suikerbietenopbrengst geboekt door de zaaibedbereiding onder iets drogere omstandigheden uit te voeren.

Bodemverdichting in de bouwlaag – 0 tot 30 centimeter – is relatief gemakkelijk te verhelpen met behulp van reguliere bodembewerkingen, maar als de impact voelbaar wordt tot in de ondergrond, wordt het een veel hardnekkiger probleem. In dit laatste geval wordt al snel gegrepen naar diepwoelers, die er ook in onze veldproeven in slaagden om uiterst verdichte bodemlagen effectief op te lichten. Dit laat de bodem wel achter met een verhoogde gevoeligheid voor herverdichting. Ook daarvoor zijn er preventieve maatregelen vereist, als men de diepe verluchting wil bestendigen voor langer dan één jaar, zoals het vermijden van zwaar verkeer net na het uitvoeren van een diepe bewerking en/of het inzaaien van diepwortelende en/of meerjarige gewassen. Ook het type diepwoeler – het aantal tanden, de breedte van de beitels – speelt een belangrijke rol bij het succesvol en duurzamer opheffen van een verdichte laag in de ondergrond.

Ook de positieve resultaten met diepwortelende gewassen worden opgemerkt. Diepwortelende gewassen of groenbedekkers met het vermogen om door verdichte bodemlagen te groeien, zoals bladrammenas, luzerne en sorghum, zouden hier een meer duurzaam, maar ook langzamer, alternatief kunnen bieden.

Vanuit het Departement Landbouw en Visserij en vanuit ILVO wordt op studie- of demodagen voor de Vlaamse land- en tuinbouwer het thema bodemkwaliteit gebracht. Bodemverdichting is hierin een belangrijk aandachtspunt. Zo kwam dit recent op de studieavond voor bloemkooltelers aan bod. Net als in 2021 zal er tijdens de Werktuigdagen van 2023 een demostand rond bodem georganiseerd worden door het departement en ILVO, waarmee ze de bezoekers bewust willen maken van de effecten van landbouwpraktijken op de bodemkwaliteit en duurzaam bodembeheer willen promoten. De problematiek van bodemverdichting zal hier zeker aan bod komen.

Binnenkort zal ook het bodempaspoort opengesteld worden voor de landbouwers. Het bodempaspoort visualiseert voor de landbouwer op een overzichtelijke wijze heel wat bodemgerelateerde gegevens van zijn percelen. Ook de beschikbare gegevens over het organisch koolstofgehalte worden getoond. Een goed organisch koolstofgehalte maakt de bodem meer bestand tegen verdichting. Met het bodempaspoort willen we de landbouwers helpen bij en bewust maken van het belang van een duurzaam bodembeheer. Mijn administratie zal ook bekijken in hoeverre de getoonde informatie in het bodempaspoort in de toekomst nog uitgebreid kan worden. Elementen gerelateerd aan bodemverdichting kunnen daarbij aan bod komen.

Productieve investeringen in het kader van de verbetering van de bodemkwaliteit worden via het VLIF ofwel gesubsidieerd aan het hoogste subsidiepercentage van 50 procent, ofwel aan 40 procent. Hier komt dan nog telkens 10 procent steun bij voor jonge landbouwers of voor de aankoop door een samenwerkingsverband.

Specifiek voor het tegengaan van bodemverdichting worden banddrukwisselsystemen op tractoren en landbouwwerktuigen gesubsidieerd aan 40 procent in het nieuwe GLB. De aankoop van een woeler die toelaat op mechanische wijze de verdichting te remediëren, wordt eveneens gesubsidieerd aan 40 procent. Graslandwoelers worden gesubsidieerd aan 50 procent, maar dan via de maatregel niet-productieve investeringen, zodat de doelgroep ook groter is, in casu actieve landbouwers.

Naast de VLIF-steun zetten nog een aantal andere maatregelen uit het GLB in op bodemverdichting en ruimer op bodemkwaliteit. Zo is er de ecoregeling voor eenjarige ecoteelten, waarbij onder meer de teelt van diepwortelende maai-gewassen ondersteund wordt. Daarnaast zijn er maatregelen gericht op de opbouw van organische koolstof op bouwland via het teeltplan, maar ook via de aanbreng van koolstofrijke producten.

Zoals duidelijk naar voren komt uit de onderzoeksresultaten van het doctoraat bewijzen deze maatregelen absoluut hun nut in het veld.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoord. Het is duidelijk dat u sterk begaan bent met de problematiek, dat u uitgebreid kennis genomen hebt van het onderzoek en dat er heel wat initiatieven worden genomen.

In Vlaanderen hebben we een florissante landbouwsector. Dat komt omdat we hier de juiste klimatologische omstandigheden hebben en ook over vruchtbare bodems beschikken – of beschikten – om aan landbouw te doen. Dat heeft ervoor gezorgd dat de landbouwsector een hoge vlucht heeft genomen.

Door de bodem de voorbije decennia heel intensief te bewerken en misschien iets te veel op de bodem in plaats van met de bodem te werken, zijn er echter wel een aantal problemen ontstaan, waardoor een deel van de vruchtbare kwaliteit van de bodem verloren is gegaan of verloren dreigt te gaan. Als ik met boeren spreek, dan merk ik dat zeker de jonge landbouwers er steeds meer aandacht voor hebben om echt met die bodem te werken. Ze hechten belang aan het bodemleven en een goede bodemkwaliteit, maar dat vereist toch ook wel een nieuwe manier van aan akkerbouw doen. We hebben een aantal technologieën die ons daarbij helpen, maar ik heb toch het gevoel dat we nog iets te veel aan symptoombestrijding doen en te weinig inzetten op die transitie naar een landbouwmodel dat die bodem inherent meer valoriseert en in stand houdt. Ik denk ook aan de maatregelen tegen bodemerosie: in bepaalde erosiegevoelige gebieden stimuleerden we niet-kerende bodembewerking en verbonden we daar zelfs een conditionaliteit aan, maar eigenlijk is dat iets wat we ook in andere gebieden en niet enkel voor symptomen van erosie zouden moeten stimuleren. Dit is dus niet echt een vraag, wel een oproep om echt met de landbouwsector te bekijken hoe we de transitie naar goed met de bodem omgaan in onze landbouwcultuur kunnen inbrengen, zodat we niet enkel aan symptoombestrijding doen.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): De laatste decennia wordt het belang van de bodem meer naar voren gebracht. De jongere boeren zijn daar inderdaad meer en meer mee bezig. Het belang daarvan kan moeilijk ontkend worden: de meeropbrengsten zijn er inherent aan.

Nu, de collega had het over drones, maar staat u er ook voor open om satelliet-bewaking en artificiële intelligentie toe te passen in de landbouw? Data is kennis. Het zal waarschijnlijk niet veel opbrengen in de eerste twee jaar, maar na verloop van tijd zullen we met Vlaanderen ongetwijfeld een beter bodembeheer kunnen voorstellen. We moeten de boeren er ook meer van overtuigen dat dat belang heeft.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: In eerste instantie: collega Coel, ik kan uw analyse volledig bijtreden. Ik heb geen verdere vragen gehoord, maar de analyse die u maakt, deel ik.

Collega Pieters, ik denk dat ik kan verwijzen naar het bodempaspoort, dat ik daarnet heb vernoemd. Daarmee kunnen we visualiseren. Ik denk dat het belangrijk is dat daar heel wat bodemgerelateerde gegevens in zitten. Dat kan via satelliet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.